

REVELATIO

THOMAS MERTON

**CĂILE ADEVĂRATEI
RUGĂCIUNI**

Traducere de Alexandru Zampieri

Cuvânt-înainte de Pr. Marius Talos SJ

Ratio et Revelatio

2021

Consilier traducere: Macarie Simina
Redactor: Netedu Leonard
Corectura: Borcan Virgil și Pr. Marius Taloș SJ
DTP: Stejărel Decu-Jerep
Copertă: Stejărel Decu-Jerep

Tipărit la Print Expert, Oradea

Citatele biblice sînt redade din: Biblia romano-catolică,
apărută la Iași în 2016

Copyright © Ratio et Revelatio, 2021

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MERTON, THOMAS

Căile adevăratei rugăciuni / Thomas Merton; trad. de Alexandru Zampieri; cuvînt-înainte de pr. Marius Taloș SJ. - Oradea: Ratio et Revelatio, 2021

ISBN 978-606-9659-34-2

I. Zampieri, Alexandru (trad.)

II. Taloș, Marius (pref.)

2

Editura Ratio et Revelatio

Str. Sofiei nr. 3, Oradea, Bihor, România, 410183

e-mail: office@ratioetreveatio.com

www.ratioetreveatio.com

Cuprins

Cuvînt-înainte	9
Prefață	13
Introducere	17
Capitolul I	27
Capitolul II	31
Capitolul III	39
Capitolul IV	45
Capitolul V	51
Capitolul VI	57
Capitolul VII	63
Capitolul VIII	69
Capitolul IX	75
Capitolul X	79
Capitolul XI	87
Capitolul XII	95
Capitolul XIII	99
Capitolul XIV	105
Capitolul XV	119
Capitolul XVI	129
Capitolul XVII	139
Capitolul XVIII	141
Capitolul XIX	149

*Cine din voi se teme de Domnul să asculte de glasul
slugii sale! Cel care umblă în întuneric și este fără
de lumină să nădăjduiască întru numele Domnului și să se
bizuie pe Dumnezeuul lui! (Is 50,10)*

*Și le voi da pricepere în inimă, ca să mă știe că eu sînt
Domnul. Ei vor fi poporul meu și eu voi fi Dumnezeuul lor,
dacă se vor pocăi din toată inima. (Ier 24,7)*

CUVÎNT-ÎNAINTE

Titlul francez al testamentului spiritual lăsat de Thomas Merton ascunde un manifest implicit: rugăciunea adevărată este numai una. De aceea, „Căile adevăratei rugăciuni” constituie de la început până la sfârșit o pledoarie pentru a regăsi unitatea pierdută a rugăciunii în spiritul contemplativ, așa cum denotă titlul original „The climate of the monastic prayer”. Într-adevăr, în rugăciunea monastică de inspirație patristică, Merton regăsește un echilibru capabil să depășească falsele dihotomii dintre libertate și disciplină, dintre cultură și simplitate, dintre acțiune și interiorizare.

În ce constă acest spirit contemplativ? În a pregăti, prin rugăciune, calea pentru lucrarea lui Dumnezeu în-lăuntru nostru. Altfel spus, a fi contemplativi înseamnă a ne pregăti pentru întâlnirea cu „razele orbitoare ale iubirii” (W. Blake). Pentru Merton, nu poți face un scop din a-ți contempla propriul eu ci, întâi de toate, pe Dumnezeu, pentru ca sinele să fie regăsit ca obiect al iubirii. Fără această înțelegere a rugăciunii ca întâlnire, „o meditație care nu caută decât să dezvolte gândirea, să facă imaginația să sufere și să facă auzită vocea dispoziției interioare a sensibilității pioase, nu are deloc valoare în acest context”. Înțelegem atunci că „spiritul contemplației” nu se rezumă doar la ultimul moment al diviziunii cvadripartite pe care o cunoaște *Lectio Divina: lectio-meditatio-oratio-contemplatio*, ci traversează

întregul itinerar al rugăciunii pentru întâlnirea nemijlocită cu Cuvîntul Întrupat: noi nu medităm despre acest cuvînt, ci ne facem prezenți Prezenței Sale prin contemplație. Din acest motiv, ceea ce chemăm în mod obișnuit forme de rugăciune, în realitate sînt căi și etape care pregătesc adevărata esență a rugăciunii, întâlnirea cu Cuvîntul care s-a făcut trup și a locuit între noi.

Or, la aceeași întâlnire sînt chemate și „Marta”, și „Maria”, din noi și dintre noi, dincolo de diferențele dintre ele, sugerate de Scriptură și adîncite pînă la opoziție de secole de interpretări contextuale: adevărata contemplație nu înlocuiește acțiunea și cu atît mai puțin o invalidează, ci, dimpotrivă, îi dă naștere și o încununează în același timp.

În pagini memorabile, atît prin incursiuni erudite în istoria spiritualității, cît mai ales prin capacitatea de sinteză în formulări aforistice, călugărul trapist ne amintește că, dincolo de diferența lor, „Marta și Maria sînt surori... și niciuna dintre ele nu se apropie de tronul harului fără cealaltă”. În această lumină este văzută și legătura dintre rugăciunea liturgică și rugăciunea privată, fiecare fiind parte a unei unități armonioase. Tot în aceeași optică este apărat și rolul atît de controversat al imaginației în rugăciune, întrucît nu putem depăși ceea ce încă nu am atins: pentru a ne da seama că Dumnezeu este „dincolo de imagini, de simboluri și de concepte” trebuie să ne fi folosit deja, cu înțelepciune de toate acestea cu o „cultură monastică”.

Însă ar fi eronat să-i atribuim „spiritului contemplativ” acceptarea, ștergerea sau cel puțin ignorarea unor devieri grave din istoria spiritualității creștine. În acest sens, Merton distinge repetat între liniștea aducătoare de pace a adevăratei rugăciuni și obsesia

chietismului – sub toate formele sale de ieri și de azi – pentru o tăcere înțeleasă ca „formă magică de a rezolva toate problemele omului și de a-l pune în contact cu Dumnezeu”. Practic, pentru trapistul american, adevărata pace nu este rezultatul unei evadări, ci al unei înfîlniri. Citîndu-l de data aceasta pe Sf. Ioan Gură de Aur, avertizează cît se poate de tranșant că „nu ajunge să părăsești Egiptul, trebuie să și intri în pămîntul promis”. Și aici găsim criteriul decisiv în deosebirea unei meditații autentice de cele false: nu căutarea unei păci amăgitoare cu orice preț, ci harul de a accepta cu curaj adevărul amar care ne este dezvăluit, „pentru a fi ajutați și abandonîndu-ne cu generozitate *tuturor încercărilor pe care Dumnezeu ni le cere*”.

În cele din urmă, adevărata rugăciune ne pune în fața unei alegeri paradoxale între două „frici”: frica de lume și teama de Dumnezeu. Dacă ne rugăm „în Duh” cu siguranță că nu fugim de viață, nu respingem realitatea vizibilă pentru „a-l vedea pe Dumnezeu”, căci „Duhul Domnului a umplut tot pămîntul”. Rugăciunea nu ne face orbi în lume, ci ne transformă viziunea despre ea și ne face să o vedem, cu toți oamenii și întreaga istorie a umanității, în lumina lui Dumnezeu. Iar rolul fricii de Dumnezeu, potrivit intuiției lui Merton, „este tocmai acela de a arunca departe această colivie a falsei interiorități și de a-l elibera pe om”. De fapt, este o teamă care nu face număr cu niciun fel de teamă lumească, întrucît teama însăși este transformată în iubire, în încredere și în speranță: „iubirea deplină înlătură teama”.

„Căile adevăratei rugăciuni” ne ajută, așadar, să ne adunăm lăuntric din împrăștierea noastră, dar nu pentru a ne izola în iluziile propriilor convingeri, ci pentru a ne deschide spre întreita înfîlnire prilejuită de spiritul

contemplației în „Duh și Adevăr”: cu Dumnezeu, cu aproapele și cu sine. Spune-mi cu cine te întâlnești (cu adevărat) ca să-ți spun cine ești!

Pr. Marius Taloș SJ

PREFAȚĂ

Într-unul dintre poemele sale William Blake spune că „sîntem aduși pe pămînt pentru o clipă pentru a învăța să suportăm razele orbitoare ale iubirii”. Nu am putea să facem o mai bună introducere cărții lui Thomas Merton despre rugăciune, nici să-i facem un rezumat mai bun. Acest vers ne dezvăluie, cu adevărat, secretul măreției condiției umane – ea este pătrunsă de iubire – și, în același timp, ne amintește, cu convingere, tot ceea ce rămîne de făcut pentru a pregăti omul ca să suporte „razele iubirii”, aducere aminte care face aluzie, în același timp, la dorința arzătoare pe care o are omul de a se expune la aceste „raze de iubire” și la teama sa pentru ceea ce poate să-i aducă pentru viitor puterea transformatoare a acestei iubiri. Dacă a te ruga cu adevărat înseamnă a te schimba, nu este surprinzător că oamenii, chiar pioși, se grăbesc să-și facă veșminte care să-i apere, apărători de plumb care pot să oprească toate radiațiile și chiar refugii pentru a scăpa de suferința razelor... chiar în interiorul exercițiilor religioase comunitare pentru a se feri de „razele iubirii” și pentru a rămîne așa cum sînt.

Thomas Merton avea o conștiință foarte vie a crizei spirituale a timpurilor noastre și a nevoii acute de o dimensiune contemplativă. Deja într-un mic eseu despre poezie și contemplație, publicat în finalul ediției din 1959 a *Poemelor alese*, el scria:

„În vremea științei și a tehnicii, în care omul este bulversat și dezorientat de versatilitatea uluitoare a mașinăriilor pe care le-a creat, ducem o viață în care *sîntem aruncați în orice moment în afara noastră, goi pe dinăuntru, pierduți din punct de vedere spiritual, căutînd cu orice preț să uităm golul nostru și gata de a ne înstrăina, în numele oricărui «motiv» care apare*”.

În această lucrare care, fără nicio îndoială, ar trebui să fie pentru noi testamentul său, Thomas Merton nu face altceva decît să arate „aceste raze ale iubirii” și să ne oblige să mărturisim mijloacele pe care le inventăm pentru a scăpa de ele. Este posibil să aflăm că nu este deloc bine să-i determinăm pe oameni să renunțe la strategiile lor de scăpare și să facă față deciziilor necesare; dar putem spune care este o rugăciune autentică? Atunci cînd este adevărată, rugăciunea înseamnă admiterea limitei noastre, a sărăciei noastre, a deschiderii noastre spre schimbare, a disponibilității noastre de a fi surprinși și chiar uimiți de „razele iubirii”.

Thomas Merton a murit într-un accident la Bangkok, în decembrie 1968, cînd mergea să se alătore lui Jean Leclerc pentru a întîlni liderii monahismului din Asia, pentru a studia renașterea vieții monahale în aceasta o parte a lumii. Cartea sa, *Căile adevăratei rugăciuni*, ne aduce conținutul profund al mesajului său de reînnoire. Mănăstirile se reînnoiesc atunci cînd un număr din ce în ce mai mare de călugări vor găsi, în experiența unei noi explozii de libertate, calea unei orientări contemplative mai profunde a întregii lor vieți de rugăciune. Nimic nu putea răscumpăra mai bine timpul nostru, restabilind sensul acestei imagini divine care trăiește în fiecare om, adîncind și lărgind sensul responsabilității pe care bărbații și femeile o au cu toții unii față de

ceilalți, care nu ar fi dus la o reînviere a acestor trepte, cele mai înalte, ale rugăciunii.

Într-o lume care a depus atât de mult efort pentru a imortaliza ceea ce e trecător, este bine să vă amintiți, atunci când începeți să citiți această carte, două observații care au fost făcute, una de către un *quaker* francez, mort la sfârșitul celui de-al doilea război mondial și cealaltă chiar de Thomas Merton. Marius Grant scria:

„Cred în influența bărbaților tăcuți și strălucitori și știu din experiență că aceștia sînt rari. Totuși, ei dau savoare lumii noastre... Nimic nu va fi pierdut cîtă vreme vor exista astfel de oameni. Dacă există o dorință pe care trebuie să o exprimăm astăzi, este tocmai aceea de a vedea în noi înșine un început al contemplației.”

Thomas Merton spunea:

„Religia tinde mereu să-și piardă consistența interioară și credința sa supranaturală, atunci când nu are ferveoarea contemplației. Este elementul care pare inutil, al tăcerii și al golului în viața de rugăciune, acela care face ca aceasta să fie, cu adevărat, viață.”

Douglas V. Steere

(Fragment din prefața pentru ediția americană)